

Čitateljem v pouk in zabavo.

Smuči in sani v srednjem veku.

Smuči.

Prvi početki smuči se dajo glede kraja ter časa določiti precej natanko. Znan raziskovalec severnih krajev Fritjof Nansen je dognal, da zrejo smuči na preteklost 1700 let. Norvežani, ki gojijo smučanje od pamtiveka, so se naučili smukati od Lapov. Prav na severu prebivajoči Lapi so najbolj spretni smučarji. Snore Sturlassun trdi o Lapih v 10. stoletju, da so tako izvežbani smučarji, da jim ne utečeta ne človek in ne žival. In karkoli pomerijo, zadejejo. Norvežani so od Lapov prevzeto smučarsko spretnost prav marljivo gojili in so opremili v srednjem veku že celo čete ali kompanije s muči. Smučarski oddelki so nastopali v srednjeveških vojnah. Ohranjeno je poročilo iz leta 1525, ki pravi, da ima pismonoša smuči, na katerih brzi preko »Doorefjel da« in preko vseh gozdov severno od Throndjema na Norveškem. Danes bi lahko prešteli vse Norvežane, ki ne znajo smučati, na prstih. V dobi Olafa Velikega (1558) pravijo zgodovinske beležke, da so se tedaj smukale z večjo spretnostjo na smučeh Norvežanke nego moški in so se vozile prav pridno na lov. Iz Norveške se je razširilo smučanje na Islandijo in Grönlandijo. Iz pokrajine Telemarken izhajajo najboljši norveški smučarji. Tudi v Ameriki so upeljali smučanje Norvežani. Na Finskem izsledimo smuči v najstarejši dobi in so bili tamkaj tozadevni učitelji Lapi. Iznajditelji smuči pa Lapi niso, kar je razvidno iz označke za smuke: ski in aandes, besedi sta germanškega izvora.

Sanke.

V svoji lastnosti kot prometno sredstvo za tovore so sanke gotovo najstarejše in najbolj enostavno vozilo, katerega se je posluževal človek. Prvotne sanke sta morala biti dva vstric položena hloda, katera so vezali med seboj prečniki. Po teh se je vozil človek ne samo po sneženi podlagi, ampak z uglajenim lesom tudi po suhi zemlji. Še le mnogo pozneje so začeli rabiti sani izključno za sneg. Znan potopisec Marko Polo je videl v 13. stoletju tatarske sani. Zdele so se mu posebna priprava, s katero se je bilo mogoče naglo peljati po zasneženih tleh. Še le v 15. stoletju je postalo sankanje priljubljena zabava. Ljudje so zapravljali tedaj na saneh toliko dragocenega časa, da je nastopila duhovščina javno proti tej razvadi. Po pridigi znanega govornika Janeza Capistrana so zažgali v Nürnbergu na Nemškem leta 1452-72 sani, ker so služile nedovoljeni zabavi.

Kljub strogemu nastopanju proti sankanju za zabavo se je ta šport vedno bolj utrjeval ter širil in je vožnja v saneh sčasom postala moda. Posebno v 16. in 17. stoletju so izgotavljali krasne sani, ki so bile bogato pozlačene in vse posute z umetnimi rezbarijami.

Športno sankanje na majhnih saneh

je otrok najnovejše dobe. Naselil se je k nam iz Amerike, Skandinavije, Svice in Tirolske. Majhne sani so rabili prvotno le v praktične namene in nato se je razvila še le prav zdrava ter mična zimska zabava. Vsem znani »rodli« je posnetek tirolskih kmečkih sani, ameriški rodli so posneti po indijanskih sančicah in skandinavske današnje rodle so uporabljali najprej kmetje in so imenovali to napravo kjälke.

*

Kmet in zavarovalni agent. — »Ako plačam teh le par kovačev in mi pogori hiša — potem dobim 25 tisoč Din —?« — »Da, a ne, če jo zažgete sami!« — »Aha, sem si takoj mislil, da tiči za zavarovalno zadevo prevara.«

Katehet je razlagal v šoli vstvarjenje sveta in ga prekine učenec z opazko: »Moj oče pravi, da izhajamo od opice.« — Katehet: »Vaše družinske razmere nas v šoli prav nič ne zanimajo.«

Krčmar gostu: »Gospod, raca na vodi, imate Vi dober in velik apetit?« — »O, dragi moj, to še ni nič. Ko bi me videli pri jedi, kadar sem kam povabljen!«

Letoviščar vpraša kmeta: »Koliko je stara Vaša krava?« — »Dve leti.« — »Kako in na čem poznate kravjo starost?« — »Na rogovih.« — Si misli letoviščar: »Aha, dva roga, dve leti!«

Zdravnik razlaga pri predavanju o prehrani in povdarja, da je mnogo bolj zdravo, če uživajo ljudje sočivje nego pa meso. Med drugim omenja predavatelj, da pozna gospoda, ki živi le od surovega sadja, zelenjave in orehov. Enega od poslušateljev jezi priporočanje nemesene hrane in omeni: »Jaz poznam nekoga, ki živi samo od soli.« — »Od soli?« vprašujejo drugi. »Kako za božjo voljo pa to napravi?« — »Čisto priprosto! Pač trguje s soljo.«

Rajna avstrijska cesarica Elizabeta je najrajši gojila jahalni sport. V pisalni sobi grada Achilleion na otoku Krfu je bilo montirano pred pisalno mizo mesto stola sedlo. V tem sedlu je sedeča cesarica, kadar je pisala pisma.

*

Panamski pekcl.

Goljufija A. Staviskega na Francoskem svetovno časopisje povsem upravičeno primerja s takozvanim panamaškandalom, ki je svojčas dalje časa razburjal svet in je veljal do slučaja Stavisky za največjo poneverbo. Francoski listi so tokrat osvežili javnosti spomine na lopovščine, katere so uganjale francoske visoke osebnosti pri gradnji prekopa Panama, ki spaja Atlantski in Tihi Ocean preko ožine med Severno ter Južno Ameriko. Kanal so začele graditi francoske finančne družbe leta 1881. Milijone in milijone so zabili v delo, a prekop ni napredoval,

ker so uganjali inženjerji korupcijo ter poneverjali milijonske svote tako dolgo, dokler niso francoske gradbene družbe čisto propadle ter skrahirale. Nadaljevanje prekopa je vzela v roke Severna Amerika in ga je dogradila in odprla leta 1903. Goljufija z milijoni pri Panama-kanalu je bila tolikanj obsežna, da se je od tedaj oprijelo ime »Panama-slučaj« vsake večje sleparije.

Panamski prekop je pomagal graditi nekaj časa srbski inženjer, ki živi še danes v zelo visoki starosti v Beogradu. Inženjer Nestor Manojlovič je stopil po končanih študijah v Cürihu v Švici v službo pri francoski družbi, ki je gradila železnice po Španskem. Pozneje je stopil v krog inženjerjev, ki so se zbrali iz celega sveta v Panami, da bi dogotovili pod vodstvom zgraditelja Sueškega prekopa Lessepsa Panamski kanal.

Sotrudniku beograjskega časopisa »Politika« je zaupal inženjer Manojlovič svoje spomine na bivanje v Panami in je posebno povdarjal ogromne težkoče, ki so ovirale delo. Predvsem je zahtevalo ondotno nezdravo podnebje toliko žrtev, da so začeli delavci pobegati v množinah. Za delo so pritegnili po večini črnce, katere so pripeljali na ladjah iz Afrike v Panamo. Zraslo je tedaj bogznaj koliko družb, ki so dobavljale zamorske delavce za Panamo. Posamezni črni glavarji so prodali na tisoče afriških sužnjev za smešno nizke cene v Ameriko. Sicer so Francozi primeroma dobro plačevali zamorske delovne moči; na drugi strani pa so osnovali zopet vse polno krčem in igralnic, ki so odvezemale sužnjem težko prisluženi denar. Preskrba je bila tako slaba ter pomanjkljiva, da so od težkega dela izmognani ter z alkoholom zastrupljeni delavci umirali v tisočih. Strokovni delavci so si lahko pri štednji nekaj prihranili, saj so zaslužili 20—25 frankov na dan. Mnogo strokovnih delovnih moči, katerim ni prijalo podnebje, niso obdržale niti visoke mezde, poslužili so se prve prilike in so se vrnili nazaj v Evropo.

Inženjer Manojlovič tudi ni zdržal dalje časa. Razdrl je pogodbo in je zbežal iz panamskega pekla.

SKRIVALNICA.

Kje je brodnik?

Brigaj se za dober tek, prihraniš s tem si dragi lek!

To pomeni, da se dober tek lahko napravi, ako ga nima in zato se priporočajo

krepka Švedska Tinktura »Elsa« / Švedske kapljice od lekarnarja Fellerera, ki je poleg tega zelo tečno, fino aromatično pitje, uspešno upliva na delovanje prebavnih organov in pušča v želodcu občutek ugodne svežine ter upliva tako na splošno razpoloženje in delovno sposob-

nost. 2 steklenici Din 50.—, 4 steklenice Din 92.— že s pakovanjem in poštnino pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elzatrč 341 (Savska ban). 1117

Odobr. od Min. soc. pol. i nar. zdr. Šp. br. 509 od 24. III. 1932.

Če bi obstojala naša zemlja iz enega kosa premoga, bi plamen tega premoga v petih dneh ne dal toliko delazmožnosti ali energije, kakor jo izžari solnce v enem dnevu na zemljo. Če bi imeli stekleno lečo, ki bi bila velika dovolj, da bi zbirala vse solnčne žarke in jih izžarevala na zemljo, ki bi bila cela iz leda, bi se ta led raztopil v četrt uri in po preteku nadaljnjih dveh ur bi se spremenil v paro.

Dva Angleža in en Škot se peljejo skupaj v vlak. Na vsaki postaji Škot izstopi in zgine za nekaj časa v kolo-dvoru. Obema Angležema se je smilil siromak. Po deseti postaji sta ga vprašala po vzroku izstopanja. — »Vesta«, pravi Škot, »holan sem zelo močno na srcu in radi tega si kupim karto samo do prihodnje postaje.«

V 18. stoletju je bila na Angleškem najbolj dobičkanosna služba pridigarja. Kedo je posedal nadarjenost za pridigovanje, ni mogel boljše naložiti svojega premoženja, če si je kupil molilnico in je pobarila od stolov v svetišču stolnino. V taisti dobi je bilo v Londonu mnogo stavbenikov, ki so zidali iz špekulacije manjše kapele, katere so prodajali ali dajali v najem znamenitejšim pridigarjem.

Napoleon je napravil pred kronanjem za cesarja s svojo družino generalno vajo za navade in običaje na vladarskem dvoru. Vse je šlo v redu, le Napoleonova soproga Josipina je igrala svojo vlogo plašljivo slabo. — »Nas vendar ne boste vseh skupaj osmešili!« je zavpil Napoleon ves togoten. »Ali je res taka težava, igrati princezino?« — »Ah!« je odgovorila okregana vsa nesrečna ter med solzami, »pomislite, danes vendar prvič igram komedijo! (smešno igro).«

Francoski kralj Ludvik XIV. je rekel nekoč svojim dvornim ljudem: »Kralji imajo oblast od božje milosti. Ako vam zapovem, da skočite v vodo, morate ubogati brez vsakega obotavljanja!« — Takoj nato se je dvignil vojvoda Guizeški in se je hotel odstraniti. »Kam?« je zaklical kralj. — »Grem se učiti plavat«, se je glasil odgovor.

MALA OZNANILA

Dam v najem ali prodam posestvo. Pivola 34, Hoče. Natančneje se izve pri Jug, mesar, Poljčane. 56

Dam posestvo v najem, ali sprejemem majerja s 6 delovnimi močmi. Škof Martin, Osek 45, Sv. Trojica v Slov. goricah. 51

Prodam lepo posestvo v lepi legi, blizu glavne ceste, za nizko ceno 125.000 Din. Naslov v upravi lista. 00

Kože vseh vrst divjačine kupujem. P. Semko, krznar, barvanje in strojenje kožuhovine. Maribor, Gosposka ulica 37. 1136

OGLASI

v »Sl. gospodarju«
imajo najboljše
uspeh!

Žični vložki

kom. po Din 100.—

Žični vložki iz izvanredne trde žice kom. po Din 150.—

Atrik madrace 3delne Din 250.—
Pri naročilu se prosi natančna notranja mera postelje. 364

»WEKA« MARIBOR
Aleksandrova cesta 15.

Oženjen par se sprejme. Naslov: Žibert, Sv. Lenart v Slov. goricah. 52

Posestvo 9 oralov, kjer priraste 4 vagonov sadja in 27 polovnjakov pijače, se prodaja. Naslov v upravi lista. 62

Za bučnice, luščene in neluščene, zamenjam pristno bučno olje. Jos. Jagodič, Celje, Glavni trg in Gubčeva ulica 2. 64

Sprejme se od 14 let naprej stara deklica k 2 leti staremu otroku. Fišer R., Sv. Benedikt v Slov. goricah. 58

Čisti čebelni vosek kupuje tovarna Jos. Reich, Tezno, Maribor. 60

Vajenca sprejme Alojzij Kac, kolar, Hotinja vas, vošta Slivnica pri Mariboru. 59

Prodam vinograd z vsem inventarjem blizu rudnika. Naslov v upravi lista. 61

Okroglo, smrekovo in borovo kolje za sadna drevesa, borove in mecesnove štupe, suhe deske za mizarstvo in lepe krajnike prodajo ali zamenja za dobro vino: Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25. 25

Kupim kobilo 15 pešic visoko. Žibert, Sv. Lenart v Slov. goricah. 53

Preteklo leto ste morda pozabili, toda v tem letu ne smete! — Toda kaj?

Naročite tudi vi Sv. pismo!

Sv. pismo je knjiga božja! Ni je knjige, ki bi jo smeli primerjati s Sv. pismom. Pa če moraš katero knjigo imeti doma in jo prebirati, je to gotovo Sv. pismo.

Letos je 1900 let, kar se je godilo vse to, o čemer nam poročajo sv. evangeliji in Dejanje apostolov. Če kedaj, potem naj si v tem svetem letu vsaka hiša oskrbi Sv. pismo, vsaj evangelije in Dejanje apostolov.

V teh težkih časih pomanjkanja denarja smo sklenili omogočiti vsaki družini nakup Sv. pisma. Zato smo nastavili sledeče cene:

Novi zakon (obseg knjige 541 strani) stane broširan Din 6.—, polplatno vezan Din 8.— in celoplatno vezan Din 15.—.

Pri teh cenah se plača papir in knjigovezniško delo. Vse predstavljamo in tiskanje pa je zastonj. Po teh cenah pa prodajamo le sedanjo zalogo in knjige ne bomo ponatisnili. Zato opozarjamo vse, ki si hočejo pravočasno oskrbeti Sv. pismo, da si naročijo čimprej. Za poštnino je priračunati še 2 Din za komad in potem lahko pošljejo v znakmah.

Tiskarna sv. Cirila, Maribor.

Hranilnica Dravske banovine Maribor

Centrala: Maribor

v lastni novi palači na oglu
Gosposke-Slovenske ulice.

Podružnica: Celje

nasproti pošte, prej Južnoštarska hranilnica.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Najbolj varna naložba denarja, ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno.